

ДОМАЋИ ЛИСТ

Цена је листу
на целу годину 2 ф.
на по године 1 ф.

Изази сваког 1. и 16. дана у месецу.

Уредник, властник и издавалац :
СТЕВАН КОЊОВИЋ учитељ.

Цена за огласе :
на целој страни 8 ф.
на по стране 4 ф.
на четврт стране 2 ф.

ХРИСТОС ВАСКРЕСЕ!

Ово је дан, кога је створио Господ, да се радујемо и веселимо у њему. — Ан.

Христос васкресе драги Србине! Овим се поздравом данас у пространом православном свету поздрављају православни хришћани! Овим поздравом сваки Србин домаћин и Српкиња домаћица диже своје млађе!

Овим поздравом пријатељ пријатеља и друг друга предусерета и поздравља!

Овим поздравом нас данас духовник, са частним крстом у руци испраћа из храма Божија са св. литургије!

Ово је онај поздрав, који весели и крепи сва срца православних хришћана! У њему православни провиде сву наду и утеху, у замени овог бедног живота, са оним вечним сретним, коме је сам Спас Исус Христос својим васкресењем опште васкресење утврдио!

Овај нам је поздрав донео онај дан, који је освештао Христа као

Божија сина; који је амо на земљу послан, да својом смрћу, сатре смрт човечију и да свима онима који су у греху живот вечни дарује!

Васкресењем Христовим уништена је она земаљска сила која је својом зверском природом немилости тлачила све оно, што не годијаше страстима и сујети тадањих силника!

Сила трајаше за малена, њоме одузимаше само слабо тело човечије — тело Христово, али ону божанствену науку, коју је Он јавно проповедао у народу, не моглоше угушити, не моглоше је сатрти, не моглоше је изчупати из срдаца оних, који срцем и душом беху одани Њему и Његовој науци!

Ни оно срамно дрво, које дотле примаше на себе највеће зликовце, убијце и крадљивце није имало толико снаге, да понизи ону високу мудрост, коју је Христос као Бог ходајући по земљи и учећи народ међу своје слушаоце сејао. И то срамно дрво — крст — које је човечије тело, Христа Спаса на себе примило, тим баш чином поста знак милени, кога сваки верни Хришћанин сваком приликом, позивајући себи Бога у помоћ, на себе узима. То срамно дрво

Христовим Васкресењем поста славно дрво, дрво наде и утехе; поста знак победе крста на некрстом. „Са овим побеђуј!“ беше Божанствена појава, која крет као знак победе уздиже нада свима знацима. Христовим Васкресењем разведрило се мутно небо старе заблуде; разчистило је лажну науку тадањих књижевника, фарицеја и силника; оно је положило чврсти темељ Његовој Божаственој науци за цео век рода човечанског. Догод буде трајало људи на овом земном свету, Његова ће наука светлити као луч светлости и сваким ће даном све боље и боље обасјавати људски род. Наука Његова завршена истрајношћу, страдањем, смрћу и Васкресењем Његовим, само је тако до те моћи дошла, до које се до данас одржала и каквом ће, док је света и века постојати.

Грозан је оно тренутак био, кад на правди Бога живог, само лажним једним пољубцем ухватише, свезаше осудише и мучише па и на крет приковаше. Зар има хришћанина, чије срце нису речи духовног песника разбуктиле религиозним пламом који нам вели: О људи моји, што вам учиних, нисам ли чудесима испунио целу Јудеју; нисам ли само једном речи васкресавао мртве; нисам ли вам болнике и невољнике нецељавао? . . . . На како ме награђујете?! . . . . За живот, смрт ми дајете, прикивајући ме на дрво; вашег добротвора, као простог злочинца?! Оног који вам је закон дао, осуђујете га као безаконика! . . .

Али налази се чистих душа, уверени у Његово Божанство, те га са највећим страхом скидају са крста наричући му . . . о ти Боже наш, који си због нас смрт на себе примио, Тебе Христе како да сахраним? . . . Којима ли рукама да се

дотакнем твога пречистог тела? . . .

Христос као победилац трећи дан васкресе и тиме распуди све непријатеље своје.

Он из гроба устаде са знаком радости — црвеном заставом, обзнањујући свом свету опште васкресење свију мртвих! И тако ће да погину сви грешници од лица Божија а праведници ће, да се веселе!

Успомена тога дана весели срца хришћанска, али нас уједно и опомиње, да и у нами сваког врага — злог духа — уздањем у опште васкресење, сатremo из основе; да и у нами васкресне нов живот, живот који ваља да је задахнут науком, за коју је Спас рода људског дао своје тело на најгрознији начин мучити и сатрти га.

Нека овај дан — дан успомене Васкресења Христовог, развије и учврсти тврду веру, да правда свагда као победилац излази на поприште.

Нека срцека срца, успоменом на васкресење, облагороди племенитошћу и милосрђем за сваки рад, не само који се тиче наших личних и домаћих потреба, него нека руковођени премудром науком Господа и Спаса нашег Исуса Христа и опште ствари тако чистом љубави задоји, да се по делима нашим заиста може видети, да нисмо само речима и спољним прослављањем хришћани него да смо прави сљедбеници Његови; велим да делом докажемо да је заиста спас душа наших једина чиста, неокљана и непромењена наука великог Учитеља, по чијој науци треба да живимо и за чију науку смо готови и да умremo!

У то име драги Србине и овај скромни број „Домаћег Листа“ поздравља радосним поздравом сваког Србина домаћина и Српкињу домаћинцу па и свако Српче са

ХРИСТОС ВАСКРЕСЕ!

ВОЋАРСТВО.

Каламљење.

Каламљење или оплемењивање воћака јесте један од најглавнији радова у воћарству. Каламљем размножавамо поједине врсте (варијетете) воћа. Истина да се и семеном воће може размножавати као у опште сво биље, но кад хоћемо да размножимо нпр. крушку пљускачу (царевку) онда то морамо да чинимо са каламљењем а не семеном, јер ако из ње (из оне крушке пљускаче, какву желимо да имамо у нашој башти) засејемо семе, врло је лако могуће, да од младнице, произведене из тог семена, нећемо добити баш такав исти плод, из каквог смо семе извадили. Умнога случајева добићемо од таког семена или бољи или лошији плод, то зависи са

каквим се прашком то семе у добу цветања оплодило; но ми желимо да баш верног потомка оне крушке имамо, коју смо изабрали да размножимо. Кад то желимо, моћи ћемо само тако постићи кад са исте воћке, са ког смо и плод изабрали, гранчицу (калемгранчицу) или око с ње укаламимо у какву крушку дивјаку. Тим начином са малим изузетком плод од оваковог каламка ни за длаку не уступа од плода оног, са кога скинусмо калемгранчицу или око и укаламисмо у дивјаку.

Каламљењем размножава се и за то лепи варијетети воћа, што тим начином и пре и лакше долазимо до плода, него кад би га семеном хтели да произведемо.

Пре него што би се упустили у подробно упућивање разног начина каламљења, морамо изнети нека

ПОДЛИСТАК.

Сади дрво.

Где год нађеш згодна места
Ту дрво посади!
А дрво је благодарно,
Па ће да награди. —

Наградиће изобиљем
Лада, плода свог,
Наградиће, било тебе
Било брата твог.

„Р.“

В. Ј. Ј.

Знак доброга срца.

— По Петефију. —
Одломак.

Ко год воли мирис-цвеће,
Па се њиме радо кити,
Тај не може рђав бити.
У тога је чисто срце, —
О том ћеш се уверити.

Свака биљка са доброте,
Што јој земља указује,
Ниче, расте, напредује.
По реченој бај-врлини
И човек се оцењује.

ИВ. М. ПОПОВИЋ.

општа правила, којих се при овом раду морамо придржавати.

1. При сваком каламљељу морамо имати **подлогу** и **калемгранчицу**. О калемгранчици смо већ имали говора (види 2. бр. овог листа). Што се подлоге тиче, она се узима у првој линији као млада дивјака, која је подпуно здрава; најбоље су оне које сами семеном произведемо. У другој линији могу бити и старије дивјаке или баш и каламци које желимо да оплеменимо, да нам онакови плод носе какав ми желимо и каквим можемо да такову воћку оплеменимо. У сваком случају иште се да је таква воћка подпуно здрава. — За то што је она засађена, што ће она са својим жилама да будућу воћку храни и што се на њу калами, назива се **подлога**. За подлоге бирамо такве дивјаке, односно воћке, које су према нашој земљи издржљиве и које у њој добро успевају тако, да би и каламак на њој исто тако успевати могао као и она сама.

2. Калами се само сродна калемгранчица њој сродној подлози. А то ће рећи, да ако је подлога таква

воћка, која плод рађа са семеном (јабучасто воће) мора бити и калемгранчица, којом ћемо је каламити од јабучастог воћа; а ако је подлога која плод рађа са коштицом, мора бити од коштичаве воћке и калемгранчица. Нпр. за први случај, јабука на јабуку, или јабука на крушку и обратно; за други случај, бресква на бреску или бресква на бадем, или бресква на трњину итд.

3. Подлога мора бити издржљивија од калемгранчице а не обратно. Нпр. крушка је издржљивија од јабуке, за то се ради постојаности и дужег века калами јабука на крушку а не обратно, јер такав каламак нема дуга века; као што и секајсија на шљиву а не обратно.

4. Мора се пажња обраћати и на само доба кретања подлоге, да се и ту слаже подлога са калемгранчицама, нпр. врло би незгодно било да се калемгранчица калами на рану подлогу, да је ова раније покрене растењу и ову изложки оштријем времену кога неможе да издржи или обратно да касније потера и да не буде имала довољно времена да се

Месечар.

Има ствари, што нам чудноватом силом привлаче па се погледе и кад кад нам и нехотице побуде пажњу. На мене је необично утицао врх од крова и на њему горостасан димњак на двоспратној и великој бостонској гостионици.

Кад год сам јој за рогаљ задазно, ово ми је тако рећи — само од себе онамо погледало, а сваки дан сам туда пролазно.

Као чиновник на брзојаву и ноћу сам у звању бивао.

Враћајући се дома око три часа пред зору, по што је време врло лено и при-

јатно било, ма да је зимња суровиност и цича тек почела да понушта, лакше сам ишао, него обично. И опет сам погледао на димњак, осветљен зрацима сребрног месеца, због чега су му црвене опеке изванредну ружичасту боју добиле. Дуго сам посматрао, јер ми се на врх крова бео рубац указао. Кад сам боље разгледао, видео сам, да је то чаршав.

Месец се иза облака помолно и у том тренутку спазим брадатог човека, од главе до пете увијеног у бело.

Ово није зликовац, који хоће: да умакне, — рекох у себи, — то је месечар!

Међу тим и редар од преко пута примети тог несретника, па хтеде: да звик-

сваким својим делом подпуно развије.

5. Да се тако удеси каламграница са подлогом, да сок из подлоге може слободно струјати у каламграницу и из ове у подлогу. За струјање овог сока главну улогу игра онај део што је под кором; дакле кора и једне и друге тако се мора удешавати, да сок испод једне непосредно може пролазити под другу.

6. Да имамо згодно оруђе за каламљење, које се састоји из чистих оштрих и незарђаних баштованских маказа, таког истог и ножа; даље да имамо добре јаке и згодне везе, а за тај је посао најзгоднија рафија што врло згодно може да замене до сада употребљавану лику; и удобан воћарски восак, који се на разне начине зготовљава; добар хла-

дан а обичан восак како се прави споменуемо у прошлом броју међу белешкама.

7. Напоследку морамо знати и време у које се може каламити а то је у главном у пролеће и лето; према известним начинима можемо и зими а и у почетку јесени да каламимо.

Кад све ово у виду имамо онда можемо бирати из много начина каламљења оне који су најлакши, најобичнији а из ових сами извађати какав нам је по вољи, али да се оно горње 5. правило дословно изврши.

У главном имамо четир начина каламљења а то су:

- I. Каламљење у процеп.
- II. Каламљење спајањем
- III. Каламљење под кору.
- IV. Каламљење на око.

ПЧЕЛАРСТВО.

Живот Пчелин

§ 7. Век пчела, матице и трутова.

Држали су пре људи да пчеле раделице дуже живе него што

је то баш у самој ствари. Обраћањем више пажње на разне расе пчела и укрштањем једне с другом, или замењивање једне расе са другом и то само са оплођеном матицом друге

не, да опомене другове; али ја му притрчим и пришапнем, да то не чини.

— Месечар је, па бих одмах спао! — промуцам.

Полицај ме је сумњиво мерио. Да ли је мислио, да сам стражар, кога је лупеж поставио, а он — бајаги — као месечар хоће: да изврши крађу?

Стање, у ком сам се тада налазио, све ми је непријатније постајало, но изненада ми се помогло.

На другом спрату отворио се прозор, на ком се бледа женска указала, која кад нас је видеља, да на кров погледамо, уплашено и тихо нас упита:

— Има ли кога горе?

— Има, — одговори редар. — А да нисте поробљени?

— Ах! — јецала је жена, — то ми је муж! Месечар је! Молим вас, да не вичете!

У том нас је опколело и неколико љубопитних творничких радника, који су већ на посао пошли, а на скоро за тим све их се више скупљало. Почели се већ и прозори на гостионици отварати и од свуда се чуло:

— Шта је то? Шта се збило?

И ма да смо их опомињали, да ћуте, ипак су све то већма викали.

Кад сам и опет на кров погледао, већ нисам више оног бедника уочио.

Расе а особито талијанском, доказало се да пчеле раделице у добу највеће паше живе само 44-48 дана. У колико је паша већа и лепша у толико се пчеле јаче троше и губе а у толико им је и краћи век. Пчеле особито тамани и тлачи напрасна непогода времена и јака бура, која ухвати пчеле у летају где на пашу.

Преко зиме пчеле не раде те се у снази својој (телесно) и не троше с тога дуже и живе. - Нормалан (прави) век пчелин је 6-7 месеци.

Матица живи 3-4 године а где која може и 5. годину да преживи. У јачим кошницама матица мање живи него у слабијим. У јачим се кошницама више троши многим пошењем јаја. Кад је матица истрошена, не носи довољно оплођених јаја, а оно и што носи, носи их неуредно; с тога такову матицу треба уклонити и са младом је заменити. Обично сваке треће године треба матицу младом заменити. Ђуди наши ту не чине добро, они виде да матица није добра за лежење, па ипак неће сами њу да уклоне и младом је попуне, него убијају целу кошницу.

Колико година има матица у којој кошници, мора се врло тачан о том е рачун водити.

Трутови се обично у априлу или у мају излегу. Ретко их је видети још у марту. Пред јесен их пчеле потуку. Само у кошници безматку живе трутови и преко зиме. - Као што се види и живот трутова је врло кратак, обично 3 месеца а највише 10 месеци. —

§. 8. Жаока у пчеле.

Природа је обдарила пчелу раделицу са малим али поузданим оружјем **жаоком**. Ова јој служи као сигурно оружје за одбрану себе, својих и своје имаовине. Она се њоме брани на живот и смрт. Зар би могли и помислити да би дошао мед сачуван до наших уста, да га она тако опрезно и одважно не чува од толико разних животињаца, које су у сваки мах раде да се дочепају готове муке и њоме да се сладе. Али пчела сваком таквом грабљивцу отпор да. Од њена убода сваки се страши, јер је жесток и љут.

Жаоке се и човек страши с тога баш многи човек и не сме пчелу да

Свет се око нас нагомилао.

Редареки звиждуци нису престајали; а жагор је непрестано растао.

Сирота госпа на прозору крхала је руке, а ми смо стрепили, мислећи, да ће жртва са крова спасти, али смо се на ерећу — преварили.

Гледаоци се утишали, но на брзо из стотину грла ужасно се захори:

— Ено га, ено крадљивица! Доле с њим, убијте га!

Срце ми је чисто престало куцати; нисам смео ни дахнути, нити на кров погледати.

Чуо сам говор:

— Гле, како на димњаку седи, као

да је у насловачи! Као да нам се руга. Али ипак ћемо га ухватити!

— Месечар је, ћутите! — викнем, што сам игда могао.

Они, који су ме чули, разгласили су и даље.

На послетку се са свим етишало.

Редари се скупили и саветовали: како да спасу несретног човека!

— Ако не буде вике, — прозборим, — онда ће се и сам да сиђе.

— То ће тешко бити, — одговори заповедник; — за 10 минута зазвиждаће стројеви у творницима, а на скоро за тим долази и брзи влак, па шта ће онда бити?

— А зар не би могли кога послати у фабрику, да извести тамо о овом догађају?

негује. За пчеларе је она страшило, за почетнике терет, који је са знојем лица свога скопчан, а за пчелара је нужно зло. Пчела само боде у близини своје кошнице. Пчела је поглавито онда најљућа и онда је на убод готова, кад јој се напрасно паша прекине, кад у добу паше наступе тавни дани; у опште онда, кад се пчелама ма каква напрасна изненадна промена деси.

Жаока се налази на крају пчелијег тела. Она је танка и уска цевчица, кроз коју пролази отров. Ова цев стоји у свези са малим мехурићем у коме је отров. Као танка иглица, изађе из пчелијег тела, убоде и уједно у убодену рану и нешто отрова саспе. Жаока има на себи мале зупчиће, који су телу њеном окренути и кад убоде у какав предмет где не зашињу зупчићи, она њу лепо извуче и поново је увуче у своје тело; али кад убоде у какав тврђи предмет — када тамо зариде своју жаоку — и кад је хоће патраг да повуче, они се зупчићи закаче за дотични предмет и пошто се пчела ушне да жаоку извуче, истргне је

из свог тела и пошто је изгуби а с њоме и један део свога тела, то мора усљед тога да умре. Ако је пчела убола животињу или човека, то оно, место, које је убодено, мора усљед сасутог отрова да отече. На лицу човечијем прави овај оток врло неестетичан изглед. Против убода односно отока, препоручују 99 лекова и баш је то јасан доказ да ни један не помаже, јер да који помаже не треба тражити даље. Најбоље је одма жаоку извући и облагати рану (убодено место) хладном земљом, да се бол ублажи и одумине. Иначе кога пчеле више пута убоду, тога се крв на овај отров у тој мери привикне, да сваки пут све мањи и мањи оток бива. При раду нашем око пчела морамо бити пажљиви, да нас од њих која не убоде; за то је најбоље на лице метнути капу са ситом, кроз које се све види, те ту је опасност одклоњена; друге удове тела нашег може и убости да би нам се тим тело привикнуло овом отрову. Осим тога пчелар треба да их упозна кад су љуте и онда да их не дира. У опште не препо-

— Звиждање зове раденике и кад би оно изостало, врло би се много у послу изгубило, а могло би и до експлозије доћи, јер тај звиждук опомиње у једно и ложаће. А кад би се то и учинило, шта ћемо са жељезницом!

— Треба га скинути! — рече димничар, који се такође међ нама десио. — Ако ми два човека помогну, знам, како ће се то постићи.

На то се јаве два пожарника (ватрогасца), рекавши му, да стоје на услузи.

После кратког саветовања нестале их у гостионици.

Не могу описати, како ми је онда било; јер сам се бојао и за ову тројицу, као што сам и за споменутог човека. Нисам смео горе гледати.

Тад су и силна кола зврјала на жељезничку станицу.

— О, ако се тргне!

После неколико часака, што су ми се вековима чинили и у којима сам се као изван себе налазио; јер је сваки од њих најгрознију смрт оним сиротим људима нанети могао, а најпре месечару, чуо сам радосне усклике:

Спасен је, избављен!

Не знам, како се то збило, по што, као што сам напоменуо, нисам знао: ни јесам ли жив?!

Кад сам кући стигао, дрхтао сам од зиме. Попио сам чај и легао, али нисам за дуго заспао, јер оно, што сам видео, не престало ми се по памети врло.

То никад не ћу заборавити!

Прерадио: **Ив. М. П-ћ**

ручује се никакав рад око пчела иза јутра, него више пред вече, кад су уморније а тим и мирније.

Пчеле раделице немају само за то жаке да се њоме бране и боду, него је жаоци још главни задатак да сваку напуњену медом ћелијцу конзервише, додаје мало отрова у мед, да се не поквари. Ово додавање бива пре него што ћелијцу залепе воштаним заклопчићем. За то је много бољи онај мед, који се добија из затворених ћелија него из незатворених, јер се онај може боље и дуже одржати.

И матице имају своју жаоку, она

је већа него пчелија. Њоме се матица служи само при нападају на другу матицу; иначе она неће њоме никог другог да убада, с тога је човек слободно може, без икаквог страха у руци држати. Она употребљује своју жаоку још и на то, да кад снесе јаје и стави га у дно ћелије, да уз њега још неколико атома отрова пусти и тим јаје залепи за дно и уједно га осигура да се не поквари.

Трутови немају жаоке, они немају шта да чувају, па им је онда излишно и оружје, с тога их мајка природа није њоме ни обдарила.

Р А Т А Р С Т В О.

К у к у р у з.

По Шлипфу.

Кукуруз је за нас једна од најглавнији храна наших, с тога ће ретко ког пољопривредника бити а да према потреби својој, један део своје земље кукурузом не засеје.

Постојбина кукуруза је Америка; пре 300 година пренешен је амо у Европу, где је прво само у топлим јужним крајевима засејаван а после, кад га пољопривредници упознаше као врло добру и берићетну и људеку храну, распростреше га по свој средњој Европи, у који предео и ми спадамо. Може бити да ни једна врета хране наше непруга нам са свима својим деловима толико користи као кукуруз. Велики део нашега народа, зрно кукурузно меље и од брашна му прави неко тесто, ово кува и у извесно доба храни се њиме; уз то кукурузно брашно мешају са пшеничним или ражним и пеку главну храну своју — хлебац, који је врло снажан и благодетно утиче на здравље и снагу људеку. Кукурузним се зрном изхрањују и гоје толики

свињи: њиме се хране теглећи коњи, марва и овце, а поред ових и сва домаћа нам перната живина. У новије се доба од кукурузног зрна пече многа ракија а по фабрикама и врло добар шпиритус. Кукурузовином се врло добро изхрањује зими толико говеда; кад округе зрно са шапурке (чокавице), ова се ломе, меље, кисели и с њоме се изхрањује стока, иначе је већина употребљује за врло добро гориво. Па ни љуштика нам не иде на штету, и њоме се стока врло добро изхрањује а служи нам врло добро рашчешљана и поцепана у сламњачама као врло здрава постела, наша. Слободно можемо казати и за ону џомбу која на њиви остане и ако се одма заоре, да није на штету, него баш на корист оне њиве, јер својим трулењем ђубри и гноји њиву за будући усев. — По томе видимо да нам је кукуруз од врло велике користи, с тога га и ми најтоплије препоручујемо да се што више сеје и негује у нашем народу.

1. Избор врете. Кукуруз у главном можемо да поделимо на рани и позни. Рани се тамо може да сеје где је

рано лепо пролеће, где га неће мразеви ухватити при ницању у првом добу његовог растења. Међу раним кукурузом нам је познат чинквентин, рани тиролски и кржа. Позни се сеје у оним пределима где је пролеће изложено јачим мразевима, велики жути кукуруз, који свуда где и винова лоза добро успева, бични жути кукуруз и бели или коњски зуб.

2. Положај и земље Земља која је изложена јаким северним хладним ветровима није подесна за сејање кукуруза. Кукуруз као јужно биље воли благу климу. Што се земље тиче, успева готово на свакој, осим што не може да напредује на стегнутој иловачи. На сваки начин да му боље прија и већма успева на доброј угнојеној трошној црници; и на пескуши успева само ако је снажна у храни.

3. Иза чега да се сеје. Кукуруз се може сејати на њиву после сваке хране; на шта више, може по неколико година добро да успева, кад се кукуруз на кукурузишту сеје. Кукуруз је још и за то добро сејати и то особито рани, што се још те године иза њега може опет на узорану земљу какво семе бацити, као зоб, јечам, поглавито ако се иде на то, да се за зиму за пићу стоци примене као мухар, проја и т. д.

4. Ђубрење. Њиву за кукуруз не морамо никад јако ђубрити, па да нам он опет добро успева: све му врте ђубрета годе.

5. Њива. Кукуруз успева врло добро у трошној и мекој земљи, а тога је за њега она њива најудеснија, која је још пре зиме — у јесен — добро и врло дубоко узорана. Такову орницу у пролеће после мразева није нужно поново орати, премда се може, али тада плитко, него је можемо само добром дрљачом подрљати и по том посејати.

6. Времени количина севе. Кукуруз се само онда у пролеће може да одпочне сејати, кад није изглед да ће још јаким мразева бити и кад је земља већ до-

брим загрејана, да бечено семе брзо проклија а не да пропадне под земљом. Обично је време сејању кукуруза друге поле априла или првих дана маја месеца. За семе бирају се клипови из свењака, који су најлепше развијени и од ових обично се за семе круни из средине клипа. Препоручује се, да се семе пре сејања мало у воду потопи, да засејано брже ниче. Кукуруз се сеје у реди то у бразду под пету или мотиком у размаку од 60 до 75 см. Има данас и сејалица за кукуруз и ове се употребљују на огромно великим њивама; њима се једначије кукуруз да посејати. Ма како да га сејемо свакојако је нужно да се по 3-5 зрна спусти на једно место. Чинквентин и у опште онај кукуруз који нема велику стабадљику сеје се у размаку на 38 до 45 см. Међу кукурузним редовима можемо да засејемо, ако су ови пошири пасуљ и то чучавац а не тачкаш. — Усеву кукурузном могу да нашкоде гаврани, свраке, врабци и чворци. Од ових се може човек сачувати страшилима или преко њиве овде онде испреплетати црно обојадисане пређе.

7. Нега усева. Редовно кукуруз кад изникне треба две копље — праша се — а по том се, кад прилично ојача, загрне до 45. см. висине. У последње доба многи се рационални пољопривредници изражавају против загртања, али њихови противни наводи још нису са свим доказани. Ми ћемо у своје време о загртању кукуруза више коју рећи и тада ћемо све и за, и против загртања изнети. Велике се њиве праше, за тај посао удешеним плугом прашачем; па и загрћу се са плугом загртачем. Често се поред праве стабадљике појаве многи заперци, ове треба и пре и после цватње кидати, да узалуд не тлаче ону храну која треба да се обрати само на развијање праве стабадљике и њених заметака. Многи обраћају велику пажњу и на саме заметке, тако да, код кукуруза великих стабадљика, оставе само по 2 клипа да се лепо развије а код ситнијег на свакој стабадљики 2—3 клипа, оста-

ле заметке почупају. При крају јуна а у почетку јула појаве се и мушки и женски цветови, који се међусобно оплоде. После цватње или кад се у заметку подпуна зрна појаве, сече се горњи део стабадљике, где је цвет, и то у косо; ово је врло добра пића за марву. У оним пределима где би птице кукурузу могле многу штету да нанесу, овај се горњи део стабљике оставља, да се на њему позабављају.

8. Брање кукуруза. Брање кукуруза обично почиње свршетком септембра и целог октобра месеца. На сваки начин морамо причекати са брањем све дотле до год клипови подпуно не сазру, а то се познаје и по зрну а особито и по сувој ољуштини која у то доба мора са свим да пожути. Ако је време за зрење кукуруза врло неударно, то се могу стабадљике са клиповима заједно до земље посећи и ове у купе, које не смеју бити сабијене, посадевати и ове више горе опасати са сламним ужетом; овим ће начином кукуруз у купима дозрети. Кад се кукуруз обере и ољу-

шти, било на стабадљици или иначе на хрми, мора се на промају и на сунчану светлост разастрти да нестане оне спољње влаге и чешће га превртати и по том гатек у чардаке или на таван носити. Приликом љуштења се сви зелењаци подбирају као и најлепши клипови, на овима се оставља по 4 најдоње љуске и овима се веже два по два или више уједно у свењке, ради догодишњег семена. Кукурузи се могу још те јесени крунити, само ако су добро суви; ово се у то доба чини ли ради само домаће употребе, иначе се кукурузи круне у пролеће. Круњење бива, у малим количанама руком, а у већим разним, у новије доба удешеним, круњачама. После круњења се провеје из своје плеве и праха и опет разастре да се просуши да се неби ужижљивио. — Онај кукуруз у клиповима, за који сумњамо да је подпуно сазрео, морамо преко зиме чешће превртати да се не уплесиви; а сваки се плеснив, ако се нађе, избаци.

Ј. Р.

ВИНОГРАДАРСТВО.

Неговање настолског грожђа.

Резање.

Кад смо се са свима деловима чокотовим, који су над земљом, добро упознали и проучили, можемо приступити самом резању. На ипак опет морамо застати код чокота и обратити се за доба његово; кад је засађен; да ли му је 1—4 године или 5 и више година? Према добу чокотовом морамо да удесимо и само резање јер млад чокот ваља да режем **на лозу** а старији **на род** али уз то опет и **на лозу**.

Оном младом чокоћу од 2—4 године морамо да резањем што ви-

ше жиле оснажимо и да над земљом главу или стабло образујемо. Већина настолског грожђа захтева да се први надземни део образује у виду **стабла** а не у виду главе, с тога ћемо се и ми прво да позабавимо са начином како ћемо то да изведемо.

Прве године кад смо лозу као чисту (без жила) засадили, једино смо око оставили баш при граници земље а друго као што долази над овим. Те је године из оба ока ластар потерао. У своје се време, а то је при крају јуна, а ако је припољком засађен оно раније, маја месеца, са оба ластара врхови заломе да снажније лозе буду, а и да се жиле боље развију. Ако би се на припољку још који ластар појавио,

сви се до својих основа сасеку, а само се два оставе. — Те године немамо с њима више никаква посла у овом погледу.

Друге године у пролеће, друге поле марта месеца, горња се лоза, над доњом, са лањском лозом заједно ореже. Доња се пак ореже на 2 ока, из којих ће опет 2 ластара избити и који се тако исто негују као и прве године.

Треће године, у пролеће, у своје време имамо опет 2 лозе, на њима овима исто онако поступамо као друге године у то доба, само на припољку с том разликом што се она 2 ока остављају на горњој лози, а 1 око на доњој лози. Горња је лоза за продужење стабла, а доње је око за резервну лозу, која, у случају да временом горња лоза пропадне, мора ову да замени, јер ћемо тада из резервне лозе да произведемо ново стабло. На томе се месту, а то је од земље 10 см. високо, сваке године лозица са једним оком, на ма то било и од заперка, мора оставити. Овде ће се временом као нека кврга образовати из које ће увек да потеку, осим резервног, повише ластара. Ако је чокот засађен чистом лозом, резницом, или ако је и припољком подигнут, а слаб је, исто се онако негује као и друге године, па тек овако удесити четврте године; па ако и ове године нам се слаб укаже, оно опет тако: па пете године овако започети. Ово је основа за будућу и лепоту чокота, и страјност његову и за доста и добар род: за то се у том доба мора и више неге и више пажње обраћати.

За сво то време, према околностима и положају чокота, ваља да да смо смислили какав ћемо му облик дати, да нам одговори свима захте-

вима, које желимо да од њега постигнемо.

Можемо га уз зид пустити да нам известну површину за одређено време својом лозом застре. За ово се примењује тако звана томерпјева метода. Можемо га уз стазе да разапнемо по станиву на две или три летве (етаже) што велимо да су чардаклије, логошке или османлуци. — Можемо опет уз стазе или баш по таблама, да га разапнемо само на једној етажи, што се може да изведе разним методама, а особито тако званом хоибренковом методом. — Можемо га као дрво са подужим стаблом произвести. Да се као такво (дрво) и уз зид на две стране развести као палмета. — Па и као усправни или као коси кордон. И још осим многих других облика и као обичан чокот са главом уз тачку.

Ма какав облик да чокоту дадемо, или ма какво резање да је, или ма каквим се именом оно крстило, у главном се разликује само два начина резања а то су: **резање на кондир** и **резање на лозу**.

За донашање плода увек се оставља лоза родница, па ако се на овој лози само најдоња 2 ока остави, па лањској старој лози да ова лежи, такви део роднице назива се **кондир**. И резање чокота, а да му се на лањској старој лози (од 3 године) остави по један или више кондира, зове се **резање на кондир**. Ако се пак родница остави са више од 2 ока до 10 очију па и до 16 очију, и стави се у положен правац уз етажу, таква се лоза роднице у овом случају зове **положница** или **поваљеница** а резање се назива, **резање на лозу**.

Кондири су понајвише познати

на глави, али се они тако исто могу извести и на двогодишњој или вишегодишњој положници. Кад се на дво- или вишегодишњој положници оставе кондире, морамо на то пазити да су сви једнаке величине, односно од једнаког броја очију. Правило је, за то што је то најбоље, да се кондире са 2 ока оставе.

Ако се на дво- и вишегодишњој положници налазе кондире ове године орезани, па ипак желимо да положницу уз стажу продужимо, то је можемо продужити са последњом родницом од која би последњи паралелан кондир добили, али пошто је не ћемо да орежемо, него је остављамо као положницу прве године, то је истим положеним правцем по-

ваљивамо и орежемо напр. на 10 очију; са толико смо цео чокот с те стране продужили, развели, тада последње око морамо мало издићи да себи више сока вуче, јер она је у толико важнија од осталих кондира, што се на њој и плод и лоза за догодишње кондире мора образовати; овакова се положница назива **разводница**. Разводницом се продужује чокот у дужину, но ова несме за једну годину никад дужа бити преко 1 м. ово се равна према самој природи раста дотичног чокота. —

Ми у главном рекосмо како се реже а у појединостима, ако да Бог живота, на јесен и на пролеће, јер захтева и дужег времена и више простора.

С Т О Ч А Р С Т В О .

Неке болести на прасадма.

По др. Г. Мај-у.

Курјачи зуби.

Већ у четвртој, петој шестој недељи по прасидби можемо да приметимо на неким прасицима да су нешто невесели, длака им се најезила, чисто им се подеувратила, згурили се — нису они прасици који дојуче тако рећи беху пуначки, дебели и весели. Кад се приближе материној сиси, ова им не да да сисају, легне на трбух, а они сироти гурају је њушкицом да дођу до сисе, али их ова не припушта. Истина да се и крмача тада напати; напуне јој се дојке млеком, које по где кад и само из ових цури, па воле и то да трпи него да таквим прасицима да да сисају и тада велике болове трпи од неких прасећих зуба. Па ако је прасе и старије и ако је могло са свим добро да зрно једе, на једанпут застане и покрај велике глади мора да га напусти.

Ово је с тога, што се код неке прасиди међу обичним зубима појаве и неки за-

оштрљени подужи, који кад сисају вређају дојку материну, а ако зрно једу не могу да га сажваћу, јер их боду у противне десни. Тада се прасици јако напате и врло ослабе; кад им бол мало одумине поново купе зрно па и живо гутају и тако с наредом животаре. Много прасе од тога и скапа.

Кад се примети било на млађим или старијим прасицима да се ова болест појавила, треба прасе притиснути, уста му разјепити и клипу попречке међу вилице турити и том приликом добро разгледате све зубе. Примете ли се ови зуби, а лако их је разликовати од других, што су тањи, дужи и заоштрљени а по врху црни, ваља их ухватити међу кљештице, ове стиснути и врхове им заломити. Кад прасице тим начином опростимо ових зуба, поново могу да сисају или ако су већ на зрну, да и ово купе и добро жваћу.

Строка.

Ову болест називају још шугом. Појави се прво по младом прасету као нека оспа која се после тако размножи да се све слију уједно, које као кора изгледа. Ова се болест највише појављује

код тако зване енглеске феле и код оних који су укрштањем од ове феле произведени.

Прво се појави на прасицима нека невеселост; најезе се, длака им изгуби своју сјајност, накостреша се и посуврати се; прасе се згури а трбух одпусти. Затим опет почиње на појединим местима да се јако драпи. Прегледимо ли га, опазићемо прво, да му је кожа врло нечиста путничава и сва је добила угаситу боју, по гдекојим местима можемо да приметимо неке бубуљице или крастице као јечмено зрно, које су црне боје. Строка ова кад се осуше однадне а кад је још на прасету па силном одвалимо под њом је кожа влажна и пушта из себе неку водицу. Такова се строка појављује често и око очију на кожи, што се може издалека већ да опази.

Ова болест неке прасице јако изцеди а некима не штоди тако јако. Истина да они у тој болести могу нешто и да напредују растом али то није ни близу оног растања, које си требало да буде. По томе се види да ова болест није тако опасна по крдо прасица; истина да неко и цркне али је то мали процент.

Узрок овој болести може да буде у самом храњењу како крмачу хранимо: може

да се појави, ако њих слабо прихрањујемо, ако је свињац нечист и тесан; ако се често под њима слама не мења на којој леже; па и од саме зиме, ако је хладно у свињцу. Премда може ова болест међу прасадма и онда да се појави, ако их и добро хранимо и чисто држимо — по ово је само изузетак.

Овако заражени прасици лече се кад се прво добро хране а за тим чисто држе; што чешће мењати постељу под њима а тако исто ваља уредно хранити и крмачу. Постељу им ваља дневно посипати са истуцајним каменом и дрвеним угљем, пепелом и кредом; ово особито онда ваља чинити, кад се прасици што чешће каљувају. У храну, било крмачину или прасећу, ваља дневно 30—40 грама (gr) измешаног и у једнакој размери од рав е да корена (radix rei) од ко пар а се мена (semen foeniculi) и с у м п о р а (sulphur antimoni auratum) ово се куни у лекарници (апотеци) истуца у прах и са храном помеша коју ћемо им да дамо; а за мазање исто тако можемо набавити смесу од 100 gr. ч и с т а з е ј т и н а и 4—5 gr. о л о в н а о ц т а.

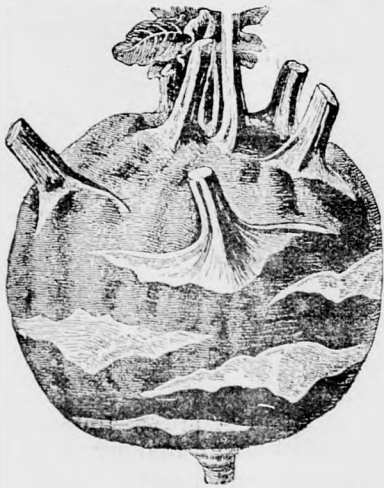
У идућем броју говорићемо о другим прасицима болестима.

П О В Р Т А Р С Т В О .

З е љ е . К е л е р а б а .

И келераба спада у зеље. Она добро успева у добро нађубреној земљи. Пошто

се она за кување само као млада може употребити, то онда да би је могли имати преко целог лета, ваља је у размаку сваке 4 недеље сејати, почетком фебруара и марта у топлим расадницама а по том преко целог лета у слободним дејама и одакле их расађивати. Келераба кад оматори одрвени се и није више за кување, с тога она мора нагло да расти, за то јој расаду морамо врло често заливати да боље напредује. Најбоља је врста бечка келераба која се може и раније и касније неговати. Сеје се и доцније, јула и августа, да се може за зиму оставити. — Келерабу у расадници не ваља на густо посејати кад се густо посеје, дуго мора у расадници да чека, па још ако мало озебе, то онда израсте подужка али танка расада, те кад се расади, не расте у главу, но већим делом у лишће тако, да се слабо можемо њоме користити. Расађује се у размаку 25-30 cm.

Сл. 17. Келераба.

Особито препоручују и прашку по plus ultra коју видимо у слици 17. Произведена је 1887. (новитет). Може се врло рано у топлу расадницу

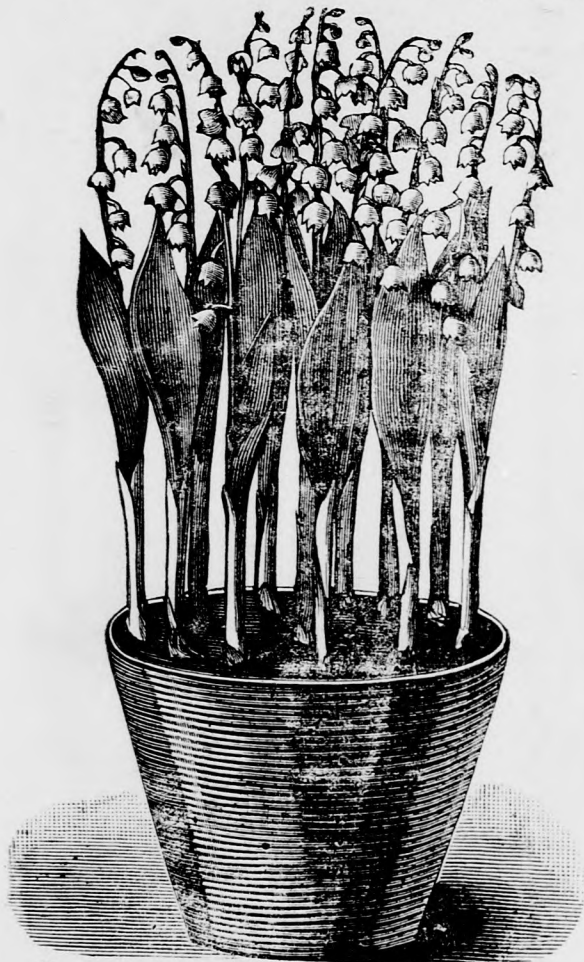
посејати и касније расађивати. Карактеристично је на њој, што на среди врло мало лишћа има, које усправно расте; остало

је размештено са свију страна и косим правцем тера.

Ц В Е Њ А Р С Т В О.

Ђурђиц. (*Convallaria majalis*)

Код нас ђурђиц успева врло добро по шумама. Врло је лепа, бела и мирисава цвета; цвеће му је гроздасто а поједине цветне крунице су као нека мала звонцад и једноставне, по неговањем ђурђица, произвело се са крупнијим и пуним цветићима. Укупни цвет ђурђица стоји на другој пе-

Сл. 18. Ђурђиц. (*Convallaria majalis*.)

тељи која одма из земље потиче, као што потиче и сам лист, који је лепе зелене боје и доста поширок.

Ђурђиц се може и у лонцима неговати и то за оно доба кад му напољу на слободи — доба није. Ево како нас Бианкини упућује, како ћемо за зиму да га негујемо.

Земља за ђурђиц мора бити песковита иловача, којој се још дода за једну трећину добра угорела ђубрета од растрошена лишћа. Расплођива се цепањем корена од дво или трогодишњег ђурђица. Одаберу се за ову сврху комади од корена, на којима се већ указали пунољци, оно је боље, које је дебље при врху, ово се засади у лонце. Лонци се ови засаде у затворене топле леје у ђубре, која леја ваља

Сл. 19.

да је топла 25—40°C. За три недеље дана прохвати. И у соби може цветати преко зиме. Лонац у коме је засађен ђурђиц стави се у већи лонац, коме се доља рупа

на дну мора запушити и у овај се метне маховина, те се тако укупно стави на пећ, која се непрестано греје.

Маховину ваља сваког дана једанпут и двапут овлажити, јер просушили се маховина, све је пропало а влажимо ли уредно натераће се да цвета већ за 3 или 4 недеље.

Још се сигурније може добити цвет од ђурђице у лонцу, кад се такви лонци покlope још већим лонцем или хартијом увијеном у облику левка. Чим се појави лишће односно цвет, покloпац се дигне а лонци се пренесу на светло место.

Једна нам слика показује како у слободи успева а друга како у лонцу изгледа.

Ружа Маршал Нил. — Marechal Niel.

Ружа Маршал Нил. (Marechal Niel.)

Ова је ружа до данас позната као једна, не између најлепших, него баш најлепша. У главном је боје жуће и то почињући од најотвореније, па све до загасито жуће боје, што је који цвет више изложен сунцу у толико буде жући и као са неком првеничастом превлаком превучен. Цвет је сабијен и округло као каква велика јабука, лено се развија и дуго стоји на гранчици. Појављује се 2—3 па и 4 цвета укупно; па то и јесте велика мана многих ружа, јер кад један цвета, други је у пунољку у пола развијеном, трећи затворен пунољак, и четврти види се да је пунољак, и сво четворо стоје збијено да цвет ако и одвојим ослабе користи имамо од њега,

јер је на краткој држци — петељци; а ако узберемо оно нам пропада три пунољка. То не стоји код маршалнила, сваки цвет, па ма био у групи, има своју дугу петељку и лако се одваја од групе а да себи ни осталима не смета.

Ова се ружа може произвести и у жбуну и као високо дрво а и као жалосна ружа. У жбуну неправилнога ленога утиска на гледаоца, као што га чини кад је као дрвце. У жбуну и с тога не ваља, што је дуга раста а цветови велики и тежки, те нагињу земљи и од ове у кишном добу упрљају се и нису за употребу. Најлепше изгледа као дрвце, с тога је ваља каламити (очити) што на већој дивјаци и за неколико година можемо да добијемо врло лепу круну, коју можемо и доле обарати да изгледа као жалостна. (Свршиће се)

J. C. SCHMIDT

ЕРФУРТ.

Препоручује свој велики избор

СЕМЕНА

од поврћа, цвећа и економских биљака, разног дрвећа и шибља и од сваке врсте воћа.

ПРОИЗВЕДЕНИ БИЛЈАКА

сваке врсте, особито екзотична цвећа и **НОВИТЕТА** од разног поврћа.

Специјалне богато илустроване каталогне шиле сваком на захтевање бесплатно и франкирано.

J. C. SCHMIDT

Erfurt.

Штампамо код Антона Мужика у Сомбору.